

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *K.*

Cím: *A színházi trösztök és a ma-*
gyar színészet sülyedése

Forrás: *Nemzeti Ujság*

Osztályozás

Tárgy

492

Hely

Idő

"1921"

Személy

Bp.
(Hely)

1921 12 27
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(O)

A színházi trösztök és a magyar színészet sülyedése.

**A Nemzeti Színház hivatása. — Tehetetlenség és klikk-uralom a Nemzetinél. —
Hogyan kell a bajt orvosolni.**

(A Nemzeti Ujság tudósítójától.) A Színészegyesület legutóbbi közgyűlésén foglalkozott azokkal a támadásokkal, amelyek a magyar színészetet és elsősorban a fővárosi színészeket érték. Kétségtelen, hogy az utóbbi időben egyre több és egyre komolyabb szó esik színésztünk színvonalának sülyedéséről. És itt nemcsak erkölcsi sülyedésről lehet beszélni, hanem ami ezáltal jobban is érdekel bennünket, a művészi színvonal sülyedéséről is. Nem elég azonban ezt a tényt pusztán megállapítani, hanem keresni kell az okait is, mert csak így lehet a bajok orvoslására rámutatni.

A színészet művészi színvonalának sülyedése a legszorosabb összefüggésben van magának a színháznak művészi sülyedésével, ez pedig arra vezethető vissza, hogy a színház a tőke kezében merőben rideg üzleti vállalkozássá vált. Még inkább kidomborodott a színháznak ez az üzletes jellege azóta, mióta a nagytőke vetette rá magát a színházüzemre és a maga szokott módszerével megkezdte a színházak trösztösítését. Ma már az a helyzet Budapesten, hogy az állami színházakon kívül csak két jelentékenyebb színházi csoport van, s nem nagyon esalódunk, ha megjósoljuk, hogy nemsokára talán csak egy lesz. Ezek a színházi trösztök azután nem arra törekcsenek, hogy egymással versenyző és közönséget hódító, nagy művészeket neveljenek a színpadnak, hanem hogy engedelmes, pontos, jó színházi hivatalnokokat kapjanak. A tőkével kellőképpen kormányozható reklám s a szertelen színházi tulkulturát tenyésztő obskurus színházi ujságok ugyis kellőképpen megdolgozzák a közönséget a legjelentéktelenebb, harmadrangu színpadi csillag érdekében is. A színész tehát elsősorban nem kap művészi feladatokat, s már ezért sem fűti a művészi ambíció, de azonkívül tehetetlen eszköze egy színházak egész serege felett rendelkező pénzcsoportnak, amellyel szemben kívánságai, egyéni nézetei nem lehetnek, mert hiszen ki van téve annak a veszedelemnek, hogyha egy színházból elbocsátják, akkor egyszerre 4-5 színháztól kapott uttlevelet. Ilyen körülmények között azután nem fejlődhetik ki a szí-

nész művészi egyénisége és amint egyik színházi trösztünk már szomorúan mutatja is, a régi gárda néhány tehetséges tagját leszámítva, csupa közepeszerű, jelentéktelen, szürke komédiás fog az ilyen szórakozási nagy vállalkozásoknál működni.

Nálunk ma pontosan ugy áll a helyzet, hogy csak a Vígsházának van egész kitűnően harmonizáló, kifogástalan színvonalu művészi együttese. Sicsünk itt megjegyezni, hogy az együttes legjelentősebb művészi értéke magyar színészek. Ha azonban ez az együttes kiöregszik, akkor nincs sehol succregentia, mert ez a pompás színészgárda még a mult hagyományja, a jelen már nem tudott ilyet a jövő számára felnevelni.

Ilyen körülmények között a Nemzeti Színházra várna az a hivatás, hogy az üzletes trösztsházákkal szemben egy a színház, mint a színészet művészi színvonalát megőrizze, fejlessze, sőt tökéletesítse. A Nemzeti Színháznak kitűnő, nemes tradíciói vannak. Nincs hiány a színháznál nagytehetségű, erős művészi egyéniséggel bíró színészekben sem. Szépen beszélő, nagy intelligenciájú, komoly studiumokon nevelődött színészei legnagyobb számmal ma is a Nemzeti Színháznak vannak és mégis azt látjuk, hogy a Nemzeti Színház alig tud egységes stílusú, sőkkenéstelen, szép előadást produkálni. A hiba így természetesen csak a színház vezetésében lehet és éppen ezen a ponton kellene a bajokat elsősorban a magyar színészet érdekében gyökeresen orvosolni.

A Nemzeti Színháznál sok a gazda, tehát nincsen egy gazda sem. Ambrus Zoltán igazgató, akit amugyis gyöngé energiájú embernek tartanak, a színművészeti tanács gyámkodása alatt áll. Megtörtént például, hogy Ambrus Zoltán elfogadott előadásra egy igen jól megírt, izig-vérig magyar háromfelvonásos színművet, *Berzsenyi estje* címmel. A darab szerzője *Deák Gyula* vidéki magyar író, aki megszállott területről menekült Budapestre. A Nemzeti Színháznak, amely meglehetősen vékonyan áll repertoár dolgában, nagy szüksége lett volna erre a darabra. Előadni azonban mégsem le-

hetett, mert a kiszámíthatatlan vének tanácsa nem járult hozzá. A darab sorsa azután az lett, amiben már annyi félrelökött magyar tehetségnek része volt, hogy kénytelen-kelletlen, a Nyugathoz menekült.

Még rosszabbul áll azonban a helyzet a színészet kérdésében. Ambrus igazgató ezen a téren teljesen tehetetlen és a Nemzeti Színházban egy exkluzív klikk uralkodik a szereposztás felett. *Odry Árpád* egyike a magyar színpad legtalentumosabb egyéniségeinek. Kiválóan képzett, rendkívül intelligens színész, akinél szebben ma alig beszél valaki színpadon a magyar nyelvet. Kétségbe vonjuk azonban, hogy a Nemzeti Színháznál ő volna egyedül alkalmas az összes nagy szerepek eljátszására és hogy nincs az a női főszerep, amelyre *Paulay Erzsébet* jobb személyesítő ne-akadna? Euml a színháznál az a divat, hogy a legváltozatosabb skálájú darabokban ugyanaz a társaság játszik. Végigjátszatják a legellentétebb pólusokon álló szerepsorozatokat ugyanazzal a színésszel, amittől még vidéki színpadokon is lehetőleg óvakodni szoktak. Így azután a Nemzeti Színház gárdája két nagy csoportra oszlik: az állandóan játszó és a soha nem játszó csoportokra. Vannak a színháznak nagytehetségű fiatal tagjai, akiket hónapról-hónapra nem játszatnak. *Mátray Erzsébet* és *Tasnády Ilona* nevét például hiába keressük a színpadokon. *Csillag Teréz* kénytelen más színházban vendégszerepelni, mert a

Nemzeti Színházban nem jut szóhoz. *Rózsahegyi Kálmán, Pethes, Gyenes és Mihályffy Béla* egész ritka vendégek a színpadon. Így nem lehet színházi succrescentiát nevelni.

A Nemzeti Színháznál sürgősen és gyökeresen orvosolni kell a bajokat, még pedig úgy, hogy a színház vezetését *a színművészeti tanács feltétlen kikapcsolásával* sürgősen erélyes és hozzáértő kéz vezetésére bizzák. Ennek az erélyes kéznek első és legfontosabb feladata jövedelmező színházzá tenni a Nemzeti Színházat, még pedig nem üzletes alapon a tröszt-zínházak mintájára, hanem kitünően összeállított műsorral és kitünő előadásokkal. Mert így is lehet, sőt ez az igazán helyes és legjobban célravezető út. Ezzel egyben meg van oldva a színház művészi színvonalának kérdése is. A második feladat, megszüntetni a színészek között a klikkuralmat. Foglalkoztatni a színház összes tehetséges tagjait. Megszabadítani a színházat a fölösleges tehertételektől, ha vannak ilyenek; felkutatni a fiatal és sokat ígérő magyar tehetségeket, s erőtéljes, friss és minden tekintetben színvonalon álló új magyar színésznemzedéket nevelni. K.